Bihar Board Class 7 Sanskrit Solutions Chapter 3 ऋतुपरिचयः

अभ्यासः

प्रश्न (2)
अधोलिखितानां पदानाम् अर्थं वदत –
(किसलयानि, पादपः, प्रायेण, विच्छिन्नाः, सर्वत्र, यदा-कदा, पक्वम्, तुषारैः, रोचन्ते)

उत्तराणि-

1. किसलयानि = नव पल्लव
2. पादपः = वृक्ष
3. प्रायेण = प्रायः
4. विच्छिन्नाः = टूट जाते हैं
5. सर्वत्र = सभी जगह
6. यदा-कदा = कभी-कभी
7. पक्वम् = पक्का हुआ
8. तुषारैः = ओस के कणों से
9. रोचन्ते = अच्छे लगते हैं।

प्रश्न (3)
निम्नलिखितानां पदानां बहुवचनं वदत –
(इच्छति, पठसि, गच्छामि, भवति, तप्यति, आगच्छति, बालकः, फलम्)

उत्तराणि –
एकवचन – बहुवचन

1. इच्छति – इच्छन्ति
2. पठसि – पठथ
3. गच्छामि – गच्छामः
4. भवति – भवन्ति
5. तृप्यति – तृप्यन्ति
6. आगच्छति – आगच्छन्ति
7. बालकः – बालकाः
8. फलम् । – फलानि ।

लिखितः

https://www.evidyarthi.in/

प्रश्न (4)
कोष्ठात् शब्दं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत –

1. अस्माकं देशे ....ऋतवः भवन्ति । (पञ्च/षड्)
2. शिशिरे .... आधिक्यं भवति । (तापस्य/शीतस्य)
3. सर्वेषु ऋतुषु राजा ....भवति ।(वसन्त:/ग्रीष्मः)
4. .... स्वरः मधुरः भवति । (कोकिलस्याकाकस्य)
5. हेमन्ते ....आरम्भः भवति । (शीतस्य/तापस्य)

उत्तराणि-

1. षड्
2. शीतस्य
3. वसन्तः
4. कोकिलस्य
5. शीतस्य ।

प्रश्न (5)
सुमेलनं कुरुत –

1. कोकिलः – (i) जलप्लावनम्
2. वर्षाः – (ii) वसन्तः
3. ऋतुराजः – (iii) मधुरः स्वरः
4. षट् – (iv) प्रज्वालितः
5. अग्निः – (v) ऋतवः

उत्तराणि-

1. -(iii)
2. – (i)
3. – (ii)
4. – (v)
5. – (iv)

प्रश्न (6)
निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तर पूर्णवाक्येन लिखत –

1. अस्माकं देशे कति ऋतवः भवन्ति ?
2. कदा सूर्यस्य तापः प्रखरः भवति ?
3. विद्यालयेषु अवकाशः कदा भवति ?
4. सम्पूर्णा पृथ्वी केन तृप्यति ?
5. शीतस्य आरम्भः कदा भवति ?

उत्तराणि-

https://www.evidyarthi.in/

1. अस्माकं देशे षड् ऋतवः भवन्ति ?
2. ग्रीष्मे सूर्यस्य तापः प्रखरः भवति ?
3. विद्यालयेषु अवकाशः ग्रीष्मे भवति ?
4. सम्पूर्णा पृथ्वी जलेन तृप्यति ?
5. शीतस्य आरम्भः हेमन्ते भवति ?

प्रश्न (7)
उदाहरणानुसारं लिखत –

	एकवचनम्	बहुवचनम्
यथा -	भवति	भवन्ति
(क)	आगच्छति	आगच्छन्ति
(ख)	इच्छति	इच्छन्ति
(ग)	तृप्यति	तृप्यन्ति
(घ)	वदसि	वदथ
(ङ)	ददामि	ददामः
(च)	करोषि	कुरुथ
(छ)	गच्छामि	गच्छामः
(ज)	कथ्यते	कथ्यन्ते

प्रश्न (8)
लिखत 'आम्' (हाँ) अथवा 'न' (नहीं)।
उत्तरम्
यथा – अस्माकं देशे षट् ऋतवः भवन्ति

1. विद्यालयेषु हेमन्ते अवकाशः भवति – न
2. वसन्ते शीतस्य आरम्भः भवति – न
3. शिशिरे शीतस्यस आरम्भः भवति – न
4. ग्रीष्मे जलाशयाः प्रायेण जलपूर्णाः भवन्ति – न
5. निर्धनाः जनाः शीतेलन पीडाम् अनुभवन्ति – आम्।

प्रश्न (9)
उदाहरणानुसारेण मध्यमपुरुषरूपाणि लिखत –

यथा – पठति – पठसि ।

1. गच्छति – गच्छसि ।
2. पठिष्यति – पठिष्यसि ।
3. कथयति – कथयिष्यसि ।
4. गच्छतः – गच्छत ।
5. पठन्ति – पठथ ।

प्रश्न (10)
उदाहरणांनुसारेण विभक्तिनिर्णयं कुरुत –

यथा – बालकेन- तृतीया विभक्तिः ।

1. बालकाय – चतुर्थी विभक्तिः ।
2. नदीनाम्. – षष्ठी विभक्तिः ।
3. गृहेषु – सप्तमी विभक्तिः ।
4. वृक्षैः – तृतीया विभक्तिः ।
5. लतया – तृतीया विभक्तिः ।

evidyarthi

प्रश्न (11)
उदाहरणानुसारेण वचननिर्णय करुत –

यथा – नयौ – द्विवचनम् ।

1. लताः – बहुवचन ।
2. लताभिः – बहुवचन ।
3. बालकेषु – बहुवचन ।
4. भवनात् – एकवचन ।
5. पुरुषः – एकवचन ।

evidyarthi

https://www.evidyarthi.in/